

Paradigmatic Modeling of the 1401 Sediton in the Islamic Republic of Iran with a Civilizational Approach Based on the Grounded Theory Strategy

Ismail Kalantari¹ \ Ali Shirazi²

1. Assistant professor, Shiraz University, Fars, Iran and lecturer in Islamic Studies. (the responsible).

esmaeelkalantari@saadi.shirazu.ac.ir

2. Assistant professor, Shiraz University, Fars, Iran.

ali.shirazi@shirazu.ac.ir

Abstract Info	Abstract
Article Type: Research Article Received: 2024.11.22 Accepted: 2025.05.04	<p>The aim of this research is to paradigmatically model the 1401 unrest in Iran with a civilizational approach based on the grounded theory strategy. Philosophically, this research falls within the interpretive paradigm and methodologically, within the qualitative paradigm. To collect data, interviews were conducted with 19 experts in political science and the Islamic Revolution. Finally, using the coding method in three stages, open, axial, and selective, 51 open codes were identified in seven categories and modeled in the form of a paradigm model. Based on the findings of this research, “the Islamic Revolution paved the way for the emergence of the great Islamic civilization” was identified as the “axial category”. And “the civilizational confrontation between the Islamic Revolution and the West” as the “causal conditions”; “the spread of Western lifestyle” and “the weakness of the divine approach in the education system” were identified as “intervening conditions”; “governance dysfunctions” as “background conditions”; “governance-based strategies” as “strategies”; and “the strength of the internal structure of the system” as “consequences.”.</p>
Keywords	Sediton of the Woman of Freedom, Unrest in 1401, Islamic Republic of Iran, Great Islamic Civilization, Paradigmatic Model, Grounded Theory.
Cite this article:	Kalantari, Ismail & Ali Shirazi (2025). Paradigmatic Modeling of the 1401 Sediton in the Islamic Republic of Iran with a Civilizational Approach Based on the Grounded Theory Strategy. <i>Islamic Revelution Studies</i> . 22 (2). 89-108. DOI: 10.22034/22.81.83
DOI:	https://doi.org/10.22034/22.81.83
Publisher:	Islamic Maaref University, Qom, Iran.

Introduction

From the perspective of civilizational scholars, civilization is the outcome of transformative processes known as civilization-building. With the emergence of the Islamic Revolution in Iran, the foundations for the development of a great Islamic civilization were laid. The purpose of this research is to model the paradigm of the 2022 sedition in Iran from a civilizational perspective. The absence of a paradigmatic approach to the disturbances of autumn 2022 is a serious gap that has not yet been addressed by scholars and researchers. The simultaneous examination of the central phenomenon of these disturbances, the causal factors, contextual conditions, intervening factors, strategies, and consequences constitutes the research gap that this study seeks to address.

Methodology

Philosophically, this research is situated within the interpretive paradigm, and methodologically it follows a qualitative paradigm. The research strategy is grounded theory, based on Glaser's approach, with the aim of extracting a paradigmatic model. The statistical population includes scholars of the Islamic Revolution in Iran, who teach the subject at various universities and participated in the 13th Annual Conference of the Iranian Association for the Study of the Islamic Revolution, held in Shiraz in February 2023. The sample size consisted of 19 individuals, determined through theoretical saturation and selected via snowball sampling. Accordingly, 19 semi-structured interviews were conducted, amounting to approximately 30 hours of data collection. Through three stages of coding—open, axial, and selective—51 open codes across seven categories were identified and structured within a paradigmatic model.

Discussion

Findings of the research demonstrate that the 2022 sedition essentially possessed a civilizational nature. From this perspective, Western civilization, perceiving itself in confrontation with the Islamic Revolution, orchestrates such disturbances as part of a broader civilizational clash. The recent unrest can therefore be interpreted as a manifestation of the civilizational confrontation between the Islamic Revolution and the West. The West, by mobilizing its forces and designing multi-scenario strategies, coupled with weaknesses among revolutionary forces in jihad of clarification and particularly in historiography of the Revolution, along with the spread of infiltration and hypocrisy currents, has fostered a hybrid war against Iran. The ultimate goal of this hybrid war is to undermine revolutionary identity and national power—especially leadership—while promoting the perception of the inefficiency of religious governance, culminating in a civilizational confrontation with the Islamic Revolution.

Accordingly, the core prescription lies in problematizing challenges within the framework of governance-based issues and adopting governance-based strategies. The most effective strategies include: the jihad of clarification, public awareness campaigns, the institutionalization of free-thinking forums, the promotion of Islamic humanities, strengthening religious beliefs, and training a revolutionary academic and managerial generation. Moreover, governance dysfunctions have provided the groundwork for such crises at the national level. Key examples include: the neglect of governance over cyberspace—particularly weaknesses in media space—economic challenges of the state, and deficiencies in discourse related to women and youth. Furthermore, the prevalence of

Western lifestyles—including Westernization, identity weakness, virtual living, feelings of hopelessness, and celebrity role-modeling—as well as the decline of the divine approach in education (neglect of schools, abandonment of universities, dominance of Western humanities, and challenges in family-based education), intensified the unrest. Nevertheless, despite the damages caused by the disturbances, the most significant consequence of this civilizational confrontation has been the reinforcement of the system's internal structure. This includes the strengthening of national power, the steadfastness of the people, their continued alignment with the Revolution, the manifestation of rationality and decisiveness in public resistance, and the exposure of hypocrisy and sedition. The people's presence and resilience embody the key phrase that the Supreme Leader referred to as the "miscalculation of the enemy."

Conclusion

Ultimately, the study concludes that "*the Islamic Revolution as the foundation for the emergence of the great Islamic civilization*" (4 codes) represents the core category. In addition, "*the civilizational confrontation between the Islamic Revolution and the West*" (10 codes) is identified as the causal conditions; "*the spread of Western lifestyle*" (5 codes) and "*the weakness of the divine approach in education*" (5 codes) constitute the intervening conditions; "*governance dysfunctions*" (8 codes) are the contextual conditions; "*governance-based strategies*" (12 codes) are the strategies; and "*reinforcement of the system's internal structure*" (7 codes) are the consequences.

References

- Center for Leadership Studies and Research of the Ministry of Sports and Youth (2012). Look at the Sky Again: From the Rise of Islam to Islamic Civilization. Qom: Maarif Publishing House.
- Cresswell, J. (2015). Qualitative Analysis and Research Design: Choosing from Five Approaches (Narrative Research, Phenomenology, Grounded Theory, Ethnography, Case Study). Translated by Hassan Danaeifard. Tehran: Saffar Publications.
- Erfanmanesh, I. (2023). PESTEL Strategic Analysis of the Cultural and Communicational Contexts of the Sedition in the Fall 1401: Emphasizing the Gap in Socialization. *Socio-Cultural Strategy*, 12(1), 305-336. doi: 10.22034/scs.2022.160834
- Eyvazi, Y., Mirtabar, S. M., Edrisi, A., and Golshani Gohraz, M. (1403). A Study of Students' Attitudes towards the 1401 Protests and Unrest. *Sociological research*. 18 (2), 105 – 83.
- Ganji, B., Pourjafari, A. and Yark Selkhouri, A. (2023). Discourse Analysis of Iran International News About the riots of the fall of 1401. *News Science Quarterly (NS)*, 11(4), 80-92. doi: 10.22034/lrsi.2023.398733.1138
- Hariri, Najla (2006). Principles and Methods of Qualitative Research. Tehran: Islamic Azad University Press.
- Jamshidiyan, H., Darziyan Rostami, H., Safaei, R. (2022). The riots of September, October and November 1401, from the perspective of the theory of the second media age. *A Security Studies Quarterly*, 21(79), 83- 110. <https://doi.org/10.22034/amn.2022.292>
- Kalantari, E. (2024). Identification and explanation of discourses about the riots of the fall of 1401 in the Islamic Republic of Iran from the perspective of Islamic revolution thinkers. *scientific journal Political Sociology of the Islamic Revolution*, 5(1), 51-81.
- Kazemi, M. (1402). Detailed analysis of the head of the IRGC Intelligence Organization of the enemy's combined war in the autumn unrest of 1401. In Khamenei.ir. Dated 29/3/1402.

- khademi, A. and taghizade, F. (2019). Conceptual model of women issue in the Discourse of the Islamic Revolution, A Case Study of Ayatollah Khamenei's thought system. *Woman in Development & Politics*, 17(2), 257-277. doi: 10.22059/jwdp.2019.276923.1007598
- Khamenei, S. A. (1400 BC). Nowruz speech to the Iranian nation. Dated 1/1/1400.
- Khamenei, S. A. (1400 thousand). Statements in relation to the people of East Azerbaijan. Dated 28/11/1400.
- Khamenei, S. A. (1402 a). Statements in a meeting with officials of the regime. Dated 15/1/1402.
- Khamenei, S. A. (1402 b). Statements in the meeting of preachers and students of seminaries. Dated 22/4/1402.
- Khamenei, S. A. (2015). Statements at the meeting of officials of the system and guests of the Islamic Unity Conference. Dated 8/10/1394.
- Khamenei, S. A. (2018). Statement of the Second Step of the Islamic Revolution. Dated 22/11/1397.
- Khneifer, H, and Moslemmi, N. (2018). Principles and Foundations of Qualitative Research Methods: A New and Applied Approach. Volume 1. Tehran: Negah Danesh Publications.
- Khomeini, S. R. (1990). Velayat Faqih. Tehran: Institute for the Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works.
- Lakzaei, N. (2008). Methodology of Political Science in Islamic Civilization. With the efforts of Davoud Feyrahi. Qom: Islamic Science and Culture Research Institute.
- Mafkhmi Shahrestani, H. and Ehteshmi, A. (1401). A Security-Social Analysis of the Autumn Unrest of 1401. *Social management*. 14 (4): 28 – 1.
- Mirbageri, D. M. (2016). Different approaches in facing Western civilization and the theory of the transformation of Western civilization into Islamic civilization. Ahl al-Bayt Education Research and Publication Institute. Dated 20/5/1395.
- Mosleh, E. and Salimi, G. (1400). Issues of Governance and Governance of Issues. *Exalted Governance*. 2 (7): 32-10.
- Motevalli Emami, S. (2019). Capture, the Pattern of the Islamic Republic's Encounter with Western Civilization. *Islam and Social Studies*, 6(24), 57-78. doi: 10.22081/jiss.2019.67070
- Najafi, S. H., Zarinkolah, A. and Hormozizadeh, A. (2024). Representation of Iran's September and October 2022 riots in Persian-language satellite channels (case study: BBC Persian television network). *Islamic Politics Research*, 11(24), 237-264. doi: 10.22034/ipr.2024.191720
- Narmani, H., Zarei, G. and Ravanbod, A. (2021). Critique of the new civilization of the West from the perspective of the discourse of the Islamic Revolution. *Holy Defense Studies*, 7(1), 9-28.
- Noroozi Firooz, R. (2012). The Role of the Islamic Revolution and the Iranian Islamic Model of Progress in the Creation of Islamic-Iranian Civilization. *Political science*. 15 (60): 81 – 55.
- Raji, S. M. H. and Khatami, S. M. R. (2019). The Civilizing Step. Qom: Maarif Publishing House.
- Safaey, S. H., Mohaghdamad, S. M., Darvishzadeh, M., Ahmadzadeh, A., Ardabili, M. A., Ashrafi, D., Okhovat, M., Elham, G., Anjom Shoa, M. M., Abin, A., Aghaei Towqeh, M., Avaei, S. A., Badini, H., Bashiriyeh, T., Baratiniya, M., Bahrami, B., Parsapour, M. B., Pourbadakhshan, J., Taaly, Z., Javaid, M. J., Javan Jafari, A. R., Javaherkalam, M. H., Habibzadeh, M. J., Seyyed Mohsen, H. P., Hayati, A. A., Khosravi, M. R., Darabpur, M., Dawoodi, H., Rostami, V., Razavi Fard, B., Zamani, S. G., Saghian, M. M., Saket,

- M. H., Seifi Zeinab, G. A., Hossein, S. S., Shariat Bagheri, M. J., Sheikholeslami, A., Sadri, S. M., Tahmasebi, J., Abedi, M., Abbasi, M., Arabian, A. A., Fathi, B., Fathi, H., Farahani, R., Feyz, A., Karimi, A., Mohebi, M., Mohseni, H., Mohammadi, H., Moradi, H., Malekzadeh, F., Mousavi, S. A., Noouri, S. F., Nikookar, A. and Hematian, A. A. (2022). Legal Problem-solving Regarding the Unrest of 2022 Across Iran. *Journal of Research and Development in Comparative Law*, 5(16), 7-65. doi: 10.22034/law.2023.702162
- Seyyed Quraishi, M. (2008). *The Islamic State*. Qom: Maarif Publishing House.
  - Shirazi A. (2020). Explaining the Ontological Foundations of an Islamic Diplomacy and Re-Reading the Principles Thereof. *Scientific Quarterly Journal of Islamic Revolution Studies*; 17 (61) :91-110. <http://enghelab.maaref.ac.ir/article-1-1687-fa.html>
  - Tohidlou, S. (2023). Meta-synthesis of existing analyzes about Iran's 1401 protests. *Iranian Journal of Sociology*, 23(4), 145-179. doi: 10.22034/jsi.2023.1996220.1650

نمذجة الباراديم لأعمال الشغب عام ٢٠٢٢ في الجمهورية الإسلامية الإيرانية بمقاربة حضارية قائمة على منهجية النظرية المتجذرة

إسماعيل الكلانترى^١ / علي الشيرازي^٢

١. أستاذ مساعد في كلية القانون والعلوم السياسية، جامعة جامعة شيراز، فارس، إيران

و أستاذ لدروس المعارف الإسلامية (الكاتب المسؤول).

esmaeelkalantari@saadi.shirazu.ac.ir

٢. أستاذ مشارك في كلية القانون والعلوم السياسية، جامعة شيراز، فارس، إيران.

ali.shirazi@shirazu.ac.ir

ملخص البحث	معلومات المادة
يهدف البحث نحو نمذجة الباراديم لأعمال الشغب عام ٢٠٢٢ في إيران بمقاربة حضارية قائمة على منهجية النظرية المتجذرة. يقع البحث من حيث الفلسفي في الإطار التفسيري ومن حيث الأسلوب في الإطار النوعي. تم إجراء مقابلات مع ١٩ خبير في العلوم السياسية والثورة الإسلامية، لجمع البيانات. في النهاية حصلنا على ٥١ كوداً مفتوحاً في سبعة مواضيع، كما تم نمذجتها في شكل نموذج باراديمي، وذلك باستخدام طريقة التشفير في ثلاث مراحل المفتوحة والمحورية والانتقائية. طبقاً لنتائج هذا البحث تعتبر «الثورة الإسلامية كممهد لانبثاق الحضارة الإسلامية الكبيرة» بمثابة «موضوع محوري». كما تم التعرف على «الصراع الحضاري بين الثورة الإسلامية والغرب» كـ «العوامل العلية»، و«انتشار نمط الحياة الغربي» و«ضعف النهج الإلهي في نظام التعليم والتربية» كـ «العوامل التدخلية»، و«اختلالات الحوكمة» كـ «العوامل التمهيدية»، و«إستراتيجيات الحوكمة الأساسية» كـ «الإستراتيجيات»، و«تقوية الهيكلة الداخلية» كـ «التداعيات».	نوع المقال: بحث تاريخ الاستلام: ١٤٤٦/٠٥/١٩ تاريخ القبول: ١٤٤٦/١٠/٠٦
فتنة المرأة الحياة الحرة، أعمال الشغب ٢٠٢٢، الجمهورية الإسلامية الإيرانية، الحضارة الإسلامية الكبيرة، النموذج الباراديمي، النظرية المتجذرة.	الألفاظ المفتاحية
الكلانترى، إسماعيل و علي الشيرازي (١٤٤٧). نمذجة الباراديم لأعمال الشغب عام ٢٠٢٢ في الجمهورية الإسلامية الإيرانية بمقاربة حضارية قائمة على منهجية النظرية المتجذرة. مجلة دراسات الثورة الإسلامية. ٢٢ (٢). DOI: 10.22034/22.81.83 ٨٩ - ١٠٨	الاقتباس:
https://doi.org/10.22034/22.81.83	رمز DOI:
جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران.	الناشر:

مطالعات انقلاب اسلامی

سال ۲۲، تابستان ۱۴۰۴، شماره ۸۱

مدل‌سازی پارادایمی فتنه ۱۴۰۱ در جمهوری اسلامی ایران با رویکرد تمدنی مبتنی بر راهبرد گراند تئوری

اسماعیل کلانتری^۱ / علی شیرازی^۲

۱. استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز، فارس، ایران و مدرس دروس معارف اسلامی (نویسنده مسئول).

esmaeelkalantari@saadi.shirazu.ac.ir

۲. استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز، فارس، ایران.

ali.shirazi@shirazu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: پژوهشی (۱۰۸ - ۸۹)</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۲</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۵</p>	<p>هدف این پژوهش، مدل‌سازی پارادایمی اغتشاشات ۱۴۰۱ در ایران با رویکرد تمدنی و مبتنی بر راهبرد گراند تئوری است. این پژوهش به لحاظ فلسفی، در پارادایم تفسیری و به لحاظ روشی، در پارادایم کیفی قرار می‌گیرد. برای گردآوری داده‌ها با ۱۹ نفر از خبرگان علوم سیاسی و انقلاب اسلامی مصاحبه انجام شد. در نهایت با روش کدگذاری در سه مرحله باز، محوری و انتخابی، ۵۱ کد باز در هفت مقوله شناسایی و در قالب مدل پارادایمی، مدل‌سازی شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، «انقلاب اسلامی زمینه‌ساز ظهور تمدن بزرگ اسلامی» به عنوان «مقوله محوری» شناسایی شد. همچنین «مواجهه تمدنی انقلاب اسلامی و غرب» به عنوان «شرایط علی»؛ «شیوع سبک زندگی غربی» و «ضعف رویکرد الهی در نظام تعلیم و تربیت» به عنوان «شرایط مداخله‌گر»؛ «کژکارکردهای حکمرانی» به عنوان «شرایط زمینه‌ای»؛ «راهبردهای حکمرانی مبنا» به عنوان «راهبردها»؛ و «استحکام ساخت درونی نظام» به عنوان «پیامدها» احصا شد.</p>
واژگان کلیدی	<p>فتنه زن زندگی آزادی، اغتشاشات ۱۴۰۱، جمهوری اسلامی ایران، تمدن بزرگ اسلامی، مدل پارادایمی، گراند تئوری.</p>
استناد:	<p>کلانتری، اسماعیل و علی شیرازی (۱۴۰۴). مدل‌سازی پارادایمی فتنه ۱۴۰۱ در جمهوری اسلامی ایران با رویکرد تمدنی مبتنی بر راهبرد گراند تئوری. <i>مطالعات انقلاب اسلامی</i>. ۲۲ (۲). ۱۰۸ - ۸۹. DOI: 10.22034/22.81.83</p>
کد DOI:	https://doi.org/10.22034/22.81.83
ناشر:	دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران.

طرح مسئله

از منظر اندیشمندان تمدن نتیجه و برون‌داد تحولاتی است که از آن به فرایند تمدن‌سازی تعبیر می‌شود. با این حال هر تحولی موجب تمدن‌سازی نمی‌شود، چراکه باید بتواند در درون یک جامعه غیرمنسجم، همبستگی و یکپارچگی و به تعبیر دیگر هویت تمدنی ایجاد کند و آن جامعه را به سمت اهداف مادی و معنوی گرایش دهد. تحول باید خودجوش و از درون جامعه و حاصل همبستگی طبقات مختلف باشد تا تمدن در مسیر تکامل قرار بگیرد. با نگاه تمدنی به مقوله انقلاب اسلامی ایران می‌توان گفت ایران معاصر تا پیش از انقلاب برای ایجاد یک جامعه پیشرفته و متمدن با موانعی روبه‌رو بود؛ زیرا دو چالش اساسی همواره بر سر راه هویت تمدنی و شکل‌گیری یک تمدن اسلامی ایرانی وجود داشت. چالش نخست، به وضعیت داخلی کشور بازمی‌گشت و در فرهنگ سیاسی اجتماعی کشور ریشه داشت. این موضوع بزرگ‌ترین مانع بر سر راه کشور و موجب واپسماندگی بود که پیامدهای ناخوشایندی را به دنبال داشت. چالش دوم، نیز ناشی از فشارهای بیرونی بود. از یک سو استعمار و قدرت‌های خارجی به انحای مختلف مانع رسیدن کشور به یک هویت ملی و تمدنی بودند و از سوی دیگر ورود مدرنیته به ایران به چالش‌های کشور افزوده بود (نوروزی فیروز، ۱۳۹۱).

اما با ظهور انقلاب اسلامی ایران، زمینه‌های شکل‌گیری تمدن بزرگ اسلامی در ایران به وجود آمد. رهبر معظم انقلاب (حفظه الله تعالی) در این باره می‌فرمایند:

از میان همه ملت‌های زیر ستم، کمتر ملتی به انقلاب همت می‌گمارد، و در میان ملت‌هایی که به پا خاسته‌اند و انقلاب کرده‌اند، کمتر دیده شده که توانسته باشند کار را به نهایت رسانده و به جز تغییر حکومت‌ها، آرمان‌های انقلابی را حفظ کرده باشند؛ اما انقلاب پرشکوه ملت ایران که بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک چله پرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر نهاده و در برابر همه وسوسه‌هایی که غیر قابل مقاومت به نظر می‌رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دومین مرحله خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است (خامنه‌ای، ۱۳۹۷).

لذا این تداوم و پویایی انقلاب اسلامی ایران و اتخاذ رویکرد مواجهه تمدنی با غرب و تلاش برای زمینه‌سازی شکل‌گیری تمدن بزرگ اسلامی، موجب ایجاد دشمنی از سوی نظام جهانی استکبار شده است. رهبر معظم انقلاب در همین باره می‌فرمایند:

با همین حرکت، تداوم انقلاب و استمرار انقلاب، امروز بحمدالله انقلاب، هم زنده است،

هم زاینده و تولیدکننده است. اینکه شما می‌بینید جبهه استکبار این‌جور در مقابل انقلاب و در مقابل ملت انقلابی ایران می‌ایستد و این‌جور دشمنی می‌کند، به خاطر این است که انقلاب زنده است. اگر انقلاب نبود، اینها داعی نداشتند این‌قدر خباثت و ملعنت به خرج بدهند در مقابل ملت ایران (خامنه‌ای، ۱۴۰۰ الف).

در این مقاله پژوهشگر با تمرکز بر فتنه اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ که با شعار «زن، زندگی، آزادی» شکل گرفت، به دنبال تحلیل کیفی این پدیده است. بدین‌منظور با اتخاذ راهبرد گراند تئوری و از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با تعدادی از صاحب‌نظران علوم سیاسی و انقلاب اسلامی، به تدوین این پژوهش می‌پردازد. در ادامه پس از مرور ادبیات موضوع، به تبیین روش‌شناسی پژوهش پرداخته و سپس یافته‌ها و نتایج این پژوهش ارائه می‌شود.

مرور ادبیات

۱. انقلاب اسلامی زمینه‌ساز ظهور تمدن بزرگ اسلامی

هنگامی که از تمدن اسلامی سخن به میان می‌آید، مقصود آن نوع از حیات بشری در ابعاد گوناگون و پیچیده آن است که از هستی‌شناسی و حیانی‌نشئت گرفته، پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و معجزه جاوید آن حضرت، یعنی قرآن کریم، آن را نمایندگی می‌کنند. خداوند اساس جهان‌آفرینش را بر تدریج و تکامل بنا نهاده: «الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ» (فرقان / ۵۹) و تحقق تمدن اسلامی در جهان بشری نیز از گستره این سنت الهی خارج نیست. از این‌رو می‌توان نیل به آن را غایت و آرمان‌شهر اندیشه اسلامی به شمار آورد. به لحاظ تاریخی نیز حرکت فردی، سیاسی و اجتماعی اسلام که از مبعث پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله آغاز گردید، در حکومت جهانی امام عصر علیه السلام به اوج تعالی خویش خواهد رسید. در آن زمان مبتنی بر باور شیعه، با تشکیل امت واحده و فراگیری نظام تشریعی توحیدی در سراسر عالم، تمدن اسلامی به معنای اتم و اکمل آن تحقق خواهد یافت.

آنچه در بحث از تمدن اسلامی طی چهارده قرن گذشته باید مورد توجه قرار داد این است: به تبع آنچه در جریان سقیفه بنی ساعده در صدر اسلام رخ داد، تلقی شیعی در تمدن اسلامی به حاشیه رانده شد و تمدن اسلامی بر اساس تفکر اهل سنت شکل گرفت؛ هرچند اندیشه شیعه حیات خود را در طول تاریخ امتداد بخشیده و با ظهور انقلاب اسلامی ایران و پیروزی آن، رویکرد شیعی به تمدن اسلامی احیا شده است (مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی، ۱۳۹۱: ۱۴). در حقیقت پیروزی انقلاب اسلامی را می‌توان نویدبخش حضور فعال دیانت به معنی تشیع در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی دانست. این ایده

در سطح ملی، ترسیمگر هویت دینی - ملی ایرانیان و در سطح فراملی، تبیین‌کننده ضرورت بازسازی تمدن اسلامی و اعاده هویت مسلمانان در دوران معاصر است (لکزایی، ۱۳۸۷: ۱۳).

ریشه این احیا و اعاده هویت را باید در اندیشه بنیانگذار انقلاب اسلامی جست‌وجو کرد که تحقق تمدن اسلامی به مثابه یک آرمان به دست آخرین منجی علیه السلام را رافع مسئولیت کنونی از مسلمانان نمی‌داند و عالم و عامی را به ادای وظیفه تاریخی خود در قبال اسلام فرامی‌خواند (خمینی، ۱۳۷۹: ۱۳). پرواضح است سخن رهبر کبیر انقلاب ناظر به هدایت انبای بشر به مثابه غرض اصلی شارع مقدس از همه آموزه‌های اسلام است (شیرازی، ۱۳۹۹). در واقع ظهور اندیشه نوین حکومت اسلامی که در ندای انقلاب اسلامی امام خمینی علیه السلام خود را متبلور ساخت، با مؤلفه‌های تمدنی خود نظام‌های سیاسی و مکاتب گوناگون عصر خویش را به چالش کشید. از جمله مؤلفه‌های چالش‌برانگیزی که سبب بروز اشکالات جدی فکری و کارکردی برای مکاتب اومانیستی پرمدعای قرن بیستم و بیست‌ویکم شده است، می‌توان به مفاهیمی همچون حق‌محوری، عدالت‌گستری و لزوم تجمیع دین و دنیا و سیاست و دیانت اشاره کرد (سید قریشی، ۱۳۸۷: ۲۵) که همگی نه فقط ناظر به یک انقلاب و حرکت سیاسی، که ناظر به احیای یک تمدن عظیم بشری در عصر موسوم به عصر اطلاعات و دهکده جهانی است. در واقع باید اذعان داشت که انقلاب اسلامی ایران جهان دوقطبی نیمه دوم قرن بیستم را به جهانی سه‌قطبی تبدیل ساخت و با سقوط شوروی، تقابل دوگانه «اسلام و استکبار» پدیده برجسته قرن بیست‌ویکم شد (راجی و خاتمی، ۱۳۹۸: ۱۷).

۲. مرور پیشینه

با توجه به تأخر اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱، پژوهش‌های چندانی در این باره منتشر نشده است. کلانتری (۱۴۰۳) در پژوهشی به شناسایی گفتمان‌های تحلیل پیرامون اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ پرداخته و چهار گفتمان را در این باره شناسایی کرده است: ۱. گفتمان سیاسی - امنیتی حول دال مرکزی مواجهه تمدنی اسلام و غرب؛ ۲. گفتمان نظام حکمرانی حول دال مرکزی کژکارکردهای حکمرانی؛ ۳. گفتمان تربیتی حول دال مرکزی ضعف رویکرد الهی در نظام تربیت رسمی و غیررسمی؛ ۴. گفتمان اجتماعی حول دال مرکزی شیوع سبک زندگی غربی. عیوضی و همکاران (۱۴۰۳) در پیمایشی از دانشجویان به این نتایج رسیدند: وضعیت نامناسب اقتصادی و احساس محرومیت، عملکرد رسانه‌های برون‌گفتمانی، کاهش کارآمدی و مقبولیت نظام به همراه شیوع فساد اداری اقتصادی مهم‌ترین دلایل اغتشاشات بوده است. همچنین افزایش میل به مشارکت در اعتراضات، افزایش میل به مهاجرت خارجی و کاهش میل به مشارکت سیاسی از مهم‌ترین پیامدهای فتنه ۱۴۰۱ بوده است. در پژوهش دیگری، توحیدلو (۱۴۰۲)، با

راهبرد فراترکیب به این موضوع پرداخته است. در این پژوهش عوامل شکل‌دهنده به اغتشاشات در سه دسته کلی قرار گرفته است: ۱. کژکارکردها و ناکارآمدی‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برون‌زا و درون‌زا؛ ۲. تغییرات صورت‌گرفته از منظر اجتماعی و فرهنگی مانند تغییرات جمعیتی، سبک زندگی و تحصیلات؛ ۳. زمینه اجتماعی و حضور رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی و حضور پررنگ نسل زد و زنان در این شبکه‌ها. همچنین نجفی و همکاران (۱۴۰۲) با تمرکز بر نقش شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی فارسی در بازنمایی اغتشاشات ۱۴۰۱ چنین بیان می‌کند که این رسانه ناآرامی‌های ۱۴۰۱ ایران را اعتراضاتی اصیل، دارای ایدئولوژی، سراسری و هدفمند بازنمایی کرده و سعی بر هدایت اعتراضات به سمت شورش و اغتشاش را داشته است. عرفان منش (۱۴۰۲) فتنه پاییز ۱۴۰۱ را دارای اضلاع و ابعاد فرهنگی ارتباطاتی مختلفی می‌داند. مبتنی بر این پژوهش، عوامل متعدد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، علمی، رسانه‌ای و محیطی که برخی داخلی و برخی خارجی بودند؛ همچنین برخی نرم و برخی سخت ابراز شدند و نیز برخی از ناحیه فریب‌خوردگان و برخی با طراحی پیشین از ناحیه دشمنان، نفوذیان، تجزیه‌طلبان، منافقان، سلطنت‌طلبان و سایرین معاندان رخ دادند، که همگی در این اغتشاشات اثرگذار بودند.

صفایی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش با مشارکت ۸۰ نفر از خبرگان حقوق به مسئله‌یابی حقوقی در اغتشاشات ۱۴۰۱ در ایران پرداختند. در این پژوهش صدها سؤال یا مسئله حقوقی در قالب ده شاخه از دانش حقوق شناسایی شده که مستقیماً قابلیت انجام پژوهش را دارد. سؤال‌ها و مسئله‌های حقوقی پیشنهادشده در این پژوهش، مؤید این موضوع است که ابعاد حقوقی اغتشاشات ۱۴۰۱ به لحاظ سطح و عمق گسترده است و نیاز به انجام پژوهش‌های متعدد در شاخه‌های گوناگون حقوق دارد. همچنین جمشیدیان و همکاران (۱۴۰۱) با تمرکز بر نظریه عصر دوم رسانه‌ها، بر نقش جدی و اثرگذار رسانه‌های اجتماعی برون‌مرزی در تشدید ناراضی‌ها، کنشگری سیاسی، گسترش ویروس‌تجمعات، خرابکاری‌ها، امنیت‌زدایی ذهنی افکار عمومی، خدشه‌دار کردن وجهه نظام و مسئولان و سازمان‌های اطلاعاتی و نظامی تأکید کردند. علاوه بر این نتایج پژوهش مفخمی شهرستانی و احتشامی (۱۴۰۱) حاکی از آن است که فعالیت اغتشاشگران در هفت بُعد دسته‌بندی می‌شود: ۱. میدانی شامل تحریکات قومی - مذهبی، تغییر سبک زندگی، انحراف فرهنگی، انقطاع فکری بین والدین و فرزندان و ...؛ ۲. عقیدتی - مذهبی شامل ارتباط نامشروع با جنس مخالف، دین‌گریزی، مصرف محصولات ضدفرهنگی و ...؛ ۳. شبکه‌ای - هدایتی شامل شبکه ارتباطات با خارج، آموزش‌های مستمر تقابل با نظام، نقش‌آفرینی شبکه رسانه‌ای و ...؛ ۴. رفتاری شامل تأثیر از بازی‌های رایانه‌ای، تخریب اموال عمومی، همراه داشتن لوازم عملیاتی در صحنه و ...؛ ۵. معیشتی - اقتصادی شامل اعتراض به نابسامانی‌های معیشتی، احساس عدم

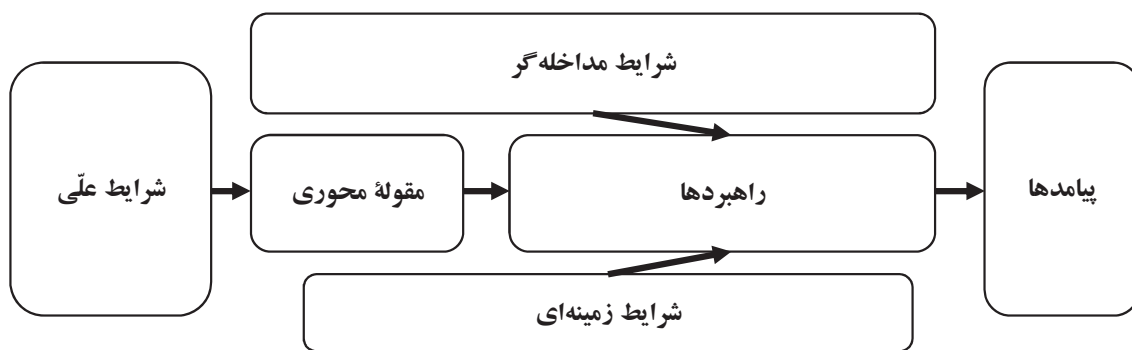
برخورد مناسب با مفاسد اقتصادی و ...؛ ۶. امنیتی - اطلاعاتی شامل تأخر شناختی و ادراکی، ضعف و تأخر اطلاعاتی، ضعف در تناسب و بازدارندگی مجازات‌ها و ...؛ ۷. مداخله خارجی شامل ارتباط با خارج از کشور، نقش اتباع بیگانه و ... . گنجی و همکاران (۱۴۰۱) با گفتمان کاوی اخبار منتشرشده مرتبط با مرگ مهسا امینی و حوادث پس از آن در رسانه ایران اینترنشنال نشان می‌دهد این رسانه با عناوینی همچون نبود آزادی، فشار، آزار و اذیت و حجاب اجباری، تلاش کرده آزادی در ایران را به چالش بکشد. همچنین این رسانه با حمله به موازین قانونی و دینی پوشش زنان، آن را امری تحمیلی و غیراختیاری برای تمام زنان تصویرسازی کرده و اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ را به نوعی اعتراض مردم به حجاب اجباری القا می‌کند.

مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد فقدان رویکرد پارادایمی به مسئله اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱، امری جدی است که تا کنون مورد توجه اندیشمندان و پژوهشگران قرار نگرفته است. بررسی توأمان مقوله محوری این اغتشاشات، عوامل اثرگذار، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌ای، راهبردها و پیامدهای آن، که همگی در قالب راهبرد گراند تئوری و مدل پارادایمی قابل طرح و بررسی است، خلأ جدی پژوهش‌های پیشین است که در این پژوهش مطمح توجه قرار گرفته است.

چارچوب نظری

چارچوب نظری این پژوهش مبتنی بر گراند تئوری بنا نهاده شده است. گراند تئوری نوعی پژوهش کیفی است که با به‌کارگیری مجموعه‌ای از فنون، در تلاش برای دستیابی به نظریه‌ای در مورد یک پدیده به شیوه استقرایی و اکتشافی است (خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۷: ۱ / ۲۰۰). در رویکرد نظام‌مند به گراند تئوری، داده‌های گردآوری‌شده به‌گونه‌ای تحلیل می‌شوند که فرایندها و مقوله‌های مرتبط به هم به خوبی تبیین شوند. در این رویکرد پژوهشگر پس از گردآوری داده‌ها، معمولاً از طریق مصاحبه، آنها را طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی تحلیل و تلاش می‌کند به نظریه‌ای مرتبط با مسئله پژوهش برسد. در این رویکرد، داده‌ها حاوی معانی‌ای هستند که به تدریج با تحلیل منظم و ارتباط دادن آنها به یکدیگر توسط پژوهشگر، کشف می‌شوند.

بر این اساس مفاهیم شناسایی‌شده در این رویکرد، در شش دسته مقوله محوری، شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به صورتی منظم و در قالبی تحت عنوان مدل پارادایمی نگاشت می‌شوند. شکل ۱ مدل پارادایمی و چگونگی ارتباطات شش مقوله آن را به صورت شماتیک نشان می‌دهد (کرسول، ۱۳۹۴: ۶۷).

شکل ۱: مدل پارادایمی در رویکرد نظام‌مند گراند تئوری (کرسول، ۱۳۹۴: ۶۷)

روش‌شناسی

این پژوهش، به لحاظ هدف، از نوع کاربردی و به لحاظ گردآوری داده‌ها، از نوع کیفی است. همچنین به لحاظ پارادایم فلسفی، در زمره پژوهش‌های تفسیری قرار می‌گیرد. هدف اصلی پژوهش مدل‌سازی پارادایمی اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ جمهوری اسلامی ایران با رویکرد تمدنی است. بدین‌منظور از راهبرد نظریه داده‌بنیاد یا گراند تئوری استفاده می‌شود. همان‌طور که پیش‌تر بیان شد هدف پژوهش حاضر، تحلیل اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ در جمهوری اسلامی ایران است. جامعه آماری این پژوهش، اندیشمندان انقلاب اسلامی ایران هستند که در دانشگاه‌های مختلف کشور در حال تدریس درس انقلاب اسلامی هستند. بدین‌ترتیب پژوهشگر با حضور در سیزدهمین نشست انجمن علمی انقلاب اسلامی ایران که در بهمن ۱۴۰۱ در شیراز برگزار شد، به مصاحبه با این اندیشمندان پرداخت. حجم نمونه ۱۹ نفر^۱ و به روش اشباع نظری تعیین شد. برای نمونه‌گیری نیز از روش گلوله برفی استفاده شد. بدین‌ترتیب مجموعه ۱۹ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته طی حدود ۳۰ ساعت انجام شد. نظام سؤالات مصاحبه حول این محورها تنظیم شد: ۱. تبیین اجمالی از اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱؛ ۲. ارزیابی از عملکرد جامعه دانشگاهی در این حوادث؛ ۳. تبیین فرمایش رهبر معظم انقلاب مبنی بر عملکرد خوب دشمن و محاسبه اشتباه آن در این حوادث؛ ۴. تفسیر حضور دانش‌آموزان و نوجوانان در حوادث ۱۴۰۱؛ ۵. نقد درون‌گفتمانی پیرامون مسئله زن و جوان؛ ۶. تبیین سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی از اقدامات دشمن در اغتشاشات؛ ۷. دستاوردهای

۱. اسامی خبرگانی که با آنها مصاحبه شد به ترتیب حروف الفبا عبارت‌اند از: ۱. دکتر حسین ارجینی؛ ۲. دکتر علی اسماعیلی؛ ۳. دکتر همت بدرآبادی؛ ۴. حجت‌الاسلام علیرضا پناهیان؛ ۵. حجت‌السلام سید عباس تقوی؛ ۶. دکتر محمدحسن حسین‌زاده؛ ۷. دکتر عبدالحسین خسروپناه؛ ۸. دکتر محمدحسن روزی‌طلب؛ ۹. دکتر یداله سپهری؛ ۱۰. دکتر امیر سیاهپوش؛ ۱۱. دکتر محمد شفیعی‌فر؛ ۱۲. دکتر نیره قوی؛ ۱۳. دکتر نوراله کریمیان؛ ۱۴. دکتر ابراهیم کلانتری؛ ۱۵. دکتر محمدعلی لیالی؛ ۱۶. دکتر محمدرضا مرندي؛ ۱۷. دکتر مصطفی ملکوتیان؛ ۱۸. دکتر مظفر نامدار؛ ۱۹. آقای احمد همتی بوشهری.

این اغتشاشات برای نظام؛ ۸. پیش‌بینی اقدامات بعدی دشمن؛ ۹. ارزیابی عملکرد صدا و سیما و سایر رسانه‌ها در فتنه ۱۴۰۱؛ ۱۰. سایر توضیحات تکمیلی پیرامون اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱. تمام مصاحبه‌ها به صورت صوتی، ضبط شد. پس از انجام مصاحبه‌ها، فایل ضبط‌شده، به صورت کامل پیاده و مکتوبی از تمام مصاحبه‌ها در حدود ۴۰۰ صفحه تدوین شد.

تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام شد. برای تضمین صحت و قابلیت اعتماد در این پژوهش، به‌عنوان یک پژوهش کیفی، از چهار شاخص لینکلن و گوبا (حریری، ۱۳۸۵: ۶۵) استفاده شد: ۱. اعتماد: بدین‌ترتیب یافته‌های بخش کیفی پژوهش با دو نفر از اندیشمندان انقلاب اسلامی، مرور، تحلیل و بررسی شد و طی این جلسات نظریات ایشان گردآوری و اصلاحات مورد نظر اعمال شد؛ ۲. اعتبار: بدین‌منظور در این پژوهش مصاحبه‌ها با در پیش‌گرفتن پروتکلی مشخص انجام شد. همچنین پژوهشگر تلاش کرده یافته‌های مصاحبه‌ها با سایر داده‌ها مانند اسناد، مدارک و آمارها مطابقت داده شود؛ ۳. انتقال‌پذیری: تعمیم نتایج پژوهش می‌تواند به پژوهشگر در شناخت بهتر سایر زمینه‌ها کمک کند؛ ۴. تأییدپذیری: بدین‌ترتیب پژوهشگر تلاش کرده به صرف آنکه مسئله‌ای با سایر یافته‌های پژوهش همخوانی ندارد، از مجموعه یافته‌ها حذف نشود. برای حصول اطمینان از میزان اهمیت یا فقدان اهمیت مسائلی از این دست، پژوهشگر تلاش کرد در مصاحبه‌های بعدی از صحت و سقم آن مسئله اطمینان حاصل کند.

یافته‌ها

کدگذاری مصاحبه‌های انجام‌شده طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی، به شناسایی ۵۱ کد باز در قالب هفت کد محوری منجر شد. این هفت کد محوری، خود در قالب شش مقوله مدل پارادایمی گنجانده شد. در این بخش کدهای باز همراه با یک نمونه از گویه‌های بیان‌شده مرتبط با آن توسط مصاحبه‌شوندگان، به تفکیک هفت کد محوری ارائه می‌شود. در جدول ۱ کدهای باز مرتبط با کد محوری «انقلاب اسلامی زمینه‌ساز ظهور تمدن بزرگ اسلامی» ملاحظه می‌شود.

جدول ۱. کدهای باز مرتبط با کد محوری «انقلاب اسلامی زمینه‌ساز ظهور تمدن بزرگ اسلامی»

ردیف	کد باز	گویه
۱	نگاه تمدنی به انقلاب اسلامی	علت دوگانگی بین انقلاب و نظام چیست؟ این است آنها تعریفی که از انقلاب کردند چنین است: «یک رژیم می‌رود و رژیم دیگر می‌آید»؛ اما حضرت امام <small>علیه‌السلام</small> فرمودند: «ما می‌خواهیم مقدمات ظهور امام عصر <small>علیه‌السلام</small> را فراهم کنیم».

ردیف	کد باز	گویه
۲	تقابل تاریخی جبهه حق و باطل	ریشه در تقابل جبهه حق و باطل است!
۳	تقابل فکری انقلاب اسلامی با تمدن غربی	تقابل انقلاب اسلامی با جبهه کفر و استکبار تقابلی نبود که فقط به دلیل موضوعی مثل نفت شکل گرفته باشد. انقلاب اسلامی یک هویت و ماهیت معنوی و فکری دارد که تمام تمدن غرب را از لحاظ فکری به چالش می‌کشد.
۴	تفکر الهی در مقابل تفکر مادی	از روز اول دو تفکر همواره در برابر هم قرار داشتند: یکی تفکر الهی که انبیای الهی و ائمه اطهار ^{علیهم‌السلام} مطرح کردند و مبتنی بر اصالت الله است و دیگری تفکر مادی که سردمدارش لیبرال دموکراسی غرب است و بر اصالت انسان استوار است.

در جدول ۲ کدهای باز مرتبط با کد محوری «مواجهه تمدنی انقلاب اسلامی و غرب» ملاحظه می‌شود.

جدول ۲. کدهای باز مرتبط با کد محوری «مواجهه تمدنی انقلاب اسلامی و غرب»

ردیف	کد باز	گویه
۱	جنگ ترکیبی	یکی دیگر از عوامل، رسانه است که در وقایع اخیر خیلی پررنگ در خدمت جنگ ترکیبی درآمد.
۲	سازماندهی نیروهای دشمن	اینکه آقا می‌فرمایند به دشمن باید آفرین گفت، برای این است دشمن در صحنه رزم اتفاقات اخیر نیروهایش را خوب آرایش داده و به خوبی معین کرده بود از یک حادثه کوچک چگونه بهره‌برداری کند.
۳	سناریوهای چندگانه دشمن	در همین اغتشاشات اخیر، یکی از چیزهایی که باعث تداوم بیشتر آن شد، این بود دشمن چند سناریو آماده داشت.
۴	ضعف جهاد تبیین	ما نتوانستیم اطلاعات را در این زمینه به خوبی انتقال دهیم. درحالی که ما جلوه‌های بیرونی نماد یک زن انقلابی مسلمان را در سراسر این کشور پهنایم به وفور داریم. این بدان معناست که اطلاعات کافی به این نسل داده نشده است.
۵	جریان نفوذ	یکی از بحث‌های جدی که زمینه‌ساز این فضا شد جریان نفوذ است. جریان نفوذ به زیبایی وارد فضا و سیستم حاکمیتی، مدیریتی و علمی و دانشگاهی می‌شود و تأثیرات خودش را دارد.
۶	جریان نفاق	در فتنه‌ها یکی از اتفاقاتی که می‌افتد این است که جریان نفاق مجبور می‌گردد آشکار وسط میدان بیاید و به همین دلیل شناخته می‌شود.
۷	مقابله با هویت انقلابی و قدرت ملی	دشمن برای اینکه به هدفش برسد، تمام تلاشش این است به هر شکلی شده این هویت را از بین ببرد.

ردیف	کد باز	گویه
۸	مقابله با رهبری	غرب، رهبری را رکن اصلی قدرت ملی ایران می‌داند و تضعیف ایشان را به معنای ضربه زدن به کانونی‌ترین عامل تولید قدرت در ایران تلقی می‌کند.
۹	القای ناکارآمدی حکومت دینی	دشمن دو چیز را هدفمند دنبال کرد. یکی از آنها این بود نشان دهد مشکل از حکومت دینی است.
۱۰	ضعف در تاریخ‌نگاری انقلاب	اگر ما در تاریخ‌نویسی انقلاب اسلامی ورود جدی پیدا نکنیم، دیگران برای ما تاریخ می‌نویسند. جوان ما خبر ندارد.

در جدول ۳ کدهای باز مرتبط با کد محوری «شیوع سبک زندگی غربی» ملاحظه می‌شود.

جدول ۳. کدهای باز مرتبط با کد محوری «شیوع سبک زندگی غربی»

ردیف	کد باز	گویه
۱	غرب‌گرایی	پروژه اصلی دشمن در اندلس‌سازی است. دشمن سرمایه‌گذاری سنگین کرده جامعه را فاسد کند. هم فضای مجازی، هم مسائل جنسی و هم شراب و انواع برنامه‌ها را ریخته و با قدرت تمام هم دارد کار می‌کند.
۲	ضعف هویتی	ما در بدنه جامعه معترض، نه جامعه ایرانی، با کاهش عیار ارزش‌های اخلاقی مواجه هستیم؛ اصلاً هویت معنایی ندارد. ایران؟ ایران یعنی چه؟
۳	زیست مجازی	زیست مجازی جوان‌ها و نوجوان‌هایمان است که مدل رفتارهایشان، کنش‌هایشان، واکنش‌هایشان، سکوتشان، فریادشان، در خیابان آمدن‌هایشان، همه بر اساس مدل‌هایی است که در فضای مجازی انجام دادند.
۴	حس بی‌آیندگی	نخستین موضوعی که باعث می‌شود نسل نواخته دست به آشوب شدید بزند، حس «بی‌آیندگی» در آنهاست.
۵	الگوگیری از سلبریتی‌ها	دشمن در حوزه جنگ نرم همه را به صحنه آورد. ورزشکاران، بازیگران، هنرمندان، موسیقی‌دانان و ...؛ یعنی از همه ابزارها استفاده کرد.

در جدول ۴ کدهای باز مرتبط با کد محوری «ضعف رویکرد الهی در نظام تعلیم و تربیت» ملاحظه می‌شود.

جدول ۴. کدهای باز مرتبط با کد محوری «ضعف رویکرد الهی در نظام تعلیم و تربیت»

ردیف	کد باز	گویه
۱	غفلت از آموزش و پرورش	ما کلاً آموزش و پرورش را رها کرده‌ایم. در آموزش و پرورش هم مثل دانشگاه روی هم رفته یک حکمرانی الهی و توحیدی وجود ندارد.

ردیف	کد باز	گویه
۲	ضعف اعتقادی معلم	زمانی که ریشه‌یابی می‌کنیم، متوجه می‌شویم که این معلم یا مسئول خود اعتقادی به انقلاب و نظام و اسلام ندارد.
۳	رهاشدگی دانشگاه‌ها	در همین رابطه، طیفی از استادان هم به شکل کم‌سابقه‌ای فعال شده بودند و به هدایت دانشجویان در جهت تشدید اعتراضات پرداختند.
۴	علوم انسانی غربی	وقتی دانشجویمان خصوصاً در حوزه علوم انسانی، بر سر سفره آن علمی بنشیند که پایه‌های فکری‌اش و نوع تفکری که به وجود می‌آورد بر اساس مبانی لیبرالیسم باشد، نباید انتظار داشته باشید او آنگونه که شما به دین و سیاست اعتقاد دارید، همراهی‌تان کند.
۵	چالش تربیت در خانواده	اگر خانواده‌های ما وظایفشان را به درستی انجام می‌دادند خیلی از این مسائل به وجود نمی‌آمد.

در جدول ۵ کدهای باز مرتبط با کد محوری «کژکارکردهای حکمرانی» ملاحظه می‌شود.

جدول ۵. کدهای باز مرتبط با کد محوری «کژکارکردهای حکمرانی»

ردیف	کد باز	گویه
۱	ضعف فضای رسانه	رسانه در وقایع اخیر خیلی پررنگ در خدمت جنگ ترکیبی درآمد. رسانه ظرفیت بسیار خوبی فراهم می‌کند تا دشمن بتواند با استفاده از این ظرفیت‌ها، آن چیزی که می‌خواهد به راحتی به مخاطب القا کند.
۲	رهاشدگی حکمرانی مجازی	به دلایلی که به آنها پرداخته شد، دستگاه‌های دست‌اندرکار در حوزه فضای مجازی و شورای عالی آن می‌بایست راهبردی و عملیاتی‌تر مسئله را در نظر می‌گرفتند.
۳	چالش‌های اقتصادی دولت	سال آخر دولت بحث همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی را تصویب کردند. در صورتی که بار مالی اجرای مصوبه به منابع مالی نیاز داشت. بدون مشخص کردن منبع مالی، آن هم با هدف ایجاد اخلال در روند اداره کشور.
۴	ساختارهای ناکارآمد	ببینید، دکتر احمدی‌نژاد در آغاز دولتش یک کار بزرگ کرد و آن شکستن این ساختارهای ناکارآمد بود. ساختارهای درهم‌تنیده‌ای که امکان انجام فعالیت صحیح را نمی‌دهد؛ یعنی یک انقلاب بزرگ اداری که البته نیمه‌تمام ماند. حضرت آقا در بیانیه گام دوم فرمودند کشور ما دو ضعف اساسی دارد: یکی مشکل ساختاری و دوم ضعف مدیریت.
۵	ضعف کارگزاری	این مسئله بیشتر به همان کارگزارها (کارگزارهای میانی) برمی‌گردد؛ درواقع کارگزاری که جزء اصول اولیه انقلاب نیستند و وظیفه اجرای قوانین را بر عهده دارند.

ردیف	کد باز	گویه
۶	تنبلی و سستی	قرار نیست که خدا به نفع فرد یا جبهه حق ورود پیدا کند و بگوید شما جبهه حق اگر تنبلی هم کردید و در خانه نشستید و استقامت هم نکردید، من جبهه باطل را از بین می‌برم!
۷	ضعف گفتمان در حوزه زنان	چیزی که در قصه بانوان ما رقم خورد و متأسفانه کوتاهی‌هایی هم از سمت همه ما در این باره صورت گرفت، اول از همه مطالبه و اعتراض هویتی است. یکی از انگاره‌های بسیار رایج درباره آشوب‌های سال ۱۴۰۱ این است طبقه اصلی درگیر در این آشوب‌ها جوانان و نوجوانان نورسته جامعه ایرانی بوده اند. ما اگر با همین جوانان خودمان درست حرف زده بودیم و حرف‌های مهم‌تر را می‌زدیم، به این مقدار، عوارض منفی نمی‌دیدیم.

در جدول ۶ کدهای باز مرتبط با کد محوری «راهبردهای حکمرانی مبنا» ملاحظه می‌شود.

جدول ۶. کدهای باز مرتبط با کد محوری «راهبردهای حکمرانی مبنا»

ردیف	کد باز	گویه
۱	رویکرد مسئله‌مندی حکمرانی مبنا	اگر ما مسائل، اتفاقات و اغتشاشات را درون مسئله حکمرانی ببینیم، آنجا عیار شما مشخص می‌شود و در اصطلاح، کوتاهی شما هم مشخص می‌شود.
۲	جهاد تبیین	این همان جهاد تبیین است که حضرت آقا فرمودند؛ یعنی ما همیشه خوب نمی‌توانیم اینها را تبیین کنیم؛ چون کارهای تبیینی داخلی و خارجی مناسب انجام نشد.
۳	آگاه‌سازی مردم	باید تلاش کنیم تا در کلاس‌ها یا هر شرایط دیگر با ارائه اطلاعات درست میزان سطح آگاهی و شعور سیاسی افراد را بالا ببریم تا بتوانند خوب و بد را از هم تمییز دهند.
۴	تبعیت ملت از امامین انقلاب	ارتباطی واقعی یعنی تبعیت ملت با امام و تبعیت از امامان انقلاب [وجود دارد]؛ ارتباطی که دشمن متوجه آن نشده و به سادگی در این ۴۴ سال از کنار آن گذشته است.
۵	کرسی‌های آزاداندیشی	بله باید سازوکار داشته باشیم. مهم‌ترین آن کرسی‌های آزاداندیشی است. همان طور که حضرت آقا کرسی آزاداندیشی را در دانشگاه ضرورت می‌دانند.
۶	علوم انسانی اسلامی	اگر می‌خواهیم این اتفاق در جامعه دانشگاهی و علمی ما هم بیفتد، باید علوم انسانی ما بر اساس مبانی و تفکرات اسلامی شکل بگیرد تا بتواند به ظهور تمدن اسلامی منتهی گردد.
۷	تعمیق باورهای دینی مردم	اما یک چیز را حساب نکردند که عمق باورهای دینی مردم، عامل عدم همراهی عامه مردم در این جریان می‌شود. محاسبات اشتباهشان اعتقادات مردم بود.

ردیف	کد باز	گویه
۸	تربیت دانشگاهیان انقلابی	یکی از این موارد هم می‌تواند تربیت دانشگاه‌های فرهنگی باشد که نیروهای خوب و متعهد را در اختیار نظام و سیستم اداری - دولتی قرار دهد.
۹	تغییر نسل مدیریتی	یکی از چیزهای که من خودم باورش دارم، تغییر نسل مدیریتی (پالایش کامل) است.
۱۰	تفکر راهبردی	مسئولان باید در برابر این بحران‌ها بنشینند و یک نقشه راه استراتژیک سازمان‌یافته و هدفمند طراحی و برنامه‌ریزی کنند؛ یک الگوی استراتژیک تهاجمی!
۱۱	رفع عوامل موجد	وقتی بحرانی اتفاق می‌افتد مهم‌ترین مورد، عوامل زمینه‌ای است و تا زمانی که این عوامل موجود باشد، بحران ممکن است شدت و ضعف بگیرد.
۱۲	تحول در ادبیات تبلیغات دینی	باید تحولی در ادبیات و تبلیغات دینی خودمان ایجاد کنیم. در این صورت این سوءتفاهم‌ها کاهش پیدا می‌کند و در کنار آن، امنیت روانی مردم در مقابل تهاجم رسانه‌ای دشمن افزایش می‌یابد.

در جدول ۷ کدهای باز مرتبط با کد محوری «استحکام ساخت درونی نظام» ملاحظه می‌شود.

جدول ۷. کدهای باز مرتبط با کد محوری «استحکام ساخت درونی نظام»

ردیف	کد باز	گویه
۱	ساخت درونی قدرت ملی	قوی شدن مورد اصلی است که تحت عنوان استحکام هر چه بیشتر ساخت درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران در هشت سال اخیر بارها تکرار شده است.
۲	ایستادگی مردم	اشتباه محاسباتی دشمن همان‌گونه که عرض شد، همراهی نکردن مردم و مسئولان با آشوب بود.
۳	همراهی مردم با انقلاب	مردم ما واقعاً پای کار نظام هستند. انصافاً هر کجا احساس تکلیف کنند، در صحنه حاضر می‌شوند. شما در همین جریان اغتشاشات اخیر دیدید که مردم اصلاً با اغتشاشگران همراهی نکردند.
۴	عقلانیت و قاطعیت مردم در ایستادگی	آنچه در این معرکه به اثبات رسید، عقلانیت و قاطعیت مردم بود که می‌توان به‌عنوان یک وجه مثبت از آن یاد کرد و نباید به سادگی از کنار آن گذشت.
۵	شناخت نسبت به مردم	به نظر من بزرگ‌ترین دستاورد این حادثه، شناخت آدم‌های حقیقی طرفدار انقلاب است. حال چه در سطح سیاسی، چه در سطح فرهنگی.
۶	شناسایی جریان نفاق و فتنه	در فتنه‌ها یکی از اتفاقاتی که می‌افتد این است که جریان نفاق و جریان فتنه مجبور می‌گردد آشکار وسط میدان بیاید. به همین دلیل شناخته می‌شود.
۷	آشکار شدن نفاق و منافق	حرکت خوبی که در این اتفاقات و همچنین در سال ۱۳۸۸ رقم خورد، این بود که چهره بخشی از بدنه جامعه که با ادبیات قرآنی، منافق نام دارند، عیان شد.

همان طور که در جدول ۱ تا ۷ ملاحظه می‌شود، تحلیل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با اندیشمندان و خبرگان انقلاب اسلامی به منظور تحلیل اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ که به بهانه فوت یک شهروند زن آغاز شد، در نهایت به شناسایی ۵۱ کد باز در قالب هفت کد محوری انجامید. در بخش بحث و نتیجه‌گیری، تلاش می‌شود بیشتر به تفسیر این یافته‌ها پرداخته شود.

نتیجه

در این پژوهش تلاش شد با اتخاذ رویکرد تمدنی به تحلیل فتنه زن، زندگی و آزادی پرداخته شود. در نهایت مدل پارادایمی تحلیل اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ در شکل ۲ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۲. مدل پارادایمی تحلیل اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ با رویکرد تمدنی

بدین ترتیب انقلاب اسلامی به مثابه پدیده‌ای که زمینه ظهور و شکل‌گیری تمدن بزرگ اسلامی را در گستره جهانی رقم زده، به‌عنوان مقوله محوری در اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ شناسایی شد. این موضوع بدین معناست که اغتشاشات مذکور اساساً ماهیت تمدنی داشته است. بدین ترتیب تمدن غرب خود را در مواجهه و تقابل فکری با انقلاب اسلامی ایران می‌بیند و لذا اغتشاشاتی از این دست را پی‌ریزی می‌کند. رهبر معظم انقلاب درباره این مواجهه تمدنی می‌فرمایند:

امروز تقابل بین دو جبهه است. این دو جبهه کدامند؟ یک جبهه، جبهه نظام اسلامی است، یک جبهه، جبهه دروغ‌گویی است که خودش را لیبرال دموکراسی نام‌گذاری کرده. مبارزه، مبارزه تمدنی و جهانی است. بدانیم با کی مواجهیم (خامنه‌ای، ۱۴۰۲ ب).

بدین ترتیب انقلاب اسلامی ایران نمونه بارزی از نظام سیاسی اسلامی است که تلاش می‌کند با احیای انگاره‌ها و باورهای مذهبی، زمینه‌ها را برای شکل‌گیری تمدن بزرگ اسلامی مهیا کند. طرح تمدن بزرگ اسلامی که به صورت معین با رخ دادن انقلاب اسلامی ایران شکل گرفت، تمایل منطقه‌ای و جهانی را به شکل‌گیری نظام‌های مذهبی افزایش داد (نرمانی و همکاران، ۱۴۰۰).

از این منظر، شرایط علی اغتشاشات اخیر، اساساً مواجهه تمدنی انقلاب اسلامی و غرب است. تمدن غربی با سازماندهی نیروهای خود و تدوین سناریوهای چندگانه از یک سو، و ضعف نیروهای انقلاب اسلامی در جهاد تبیین و به‌ویژه تاریخ‌نگاری انقلاب اسلامی از سوی دیگر، همچنین شیوع جریان نفوذ و جریان نفاق، موجب شکل‌گیری جنگ ترکیبی دشمن شده است. هدف این جنگ ترکیبی نیز مقابله با هویت انقلابی و قدرت ملی و به‌ویژه مقابله با رهبری و القای ناکارآمدی حکومت دینی و در نهایت مواجهه تمدنی با انقلاب اسلامی است. انقلاب اسلامی، نویدگر امکان خروج از سلطه تمدنی غربی بود و طلوع تمدنی نوین و گشودگی تاریخی بزرگی را نشان داد. خروج از وضعیت موجود و حرکت به سوی تمدن بزرگ اسلامی، نیازمند تعیین موضع در برابر تمدن موجود غرب است (متولی امامی، ۱۳۹۸). جوامع اسلامی در مواجهه با تمدن غرب چهار رویکرد داشته‌اند: ۱. پذیرش کلی تمدن غرب؛ ۲. نفی کلی تمدن غرب؛ ۳. گزینش از تمدن غرب؛ ۴. استحاله تمدن غرب. ما باید تلاش کنیم در آینده از مرزهای تمدن غرب عبور کنیم و آن را در تمدن اسلامی استحاله کنیم. این رویکرد به دنبال شکل‌دهی تمدن نوین اسلامی است. حتی عوامل مثبت تمدن غرب را هم باید با استحاله به دست آورد، نه با گزینش (میرباقری، ۱۳۹۵). رهبر معظم انقلاب درباره مواجهه تمدنی غرب و اسلام و شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی در مقابل تمدن غرب می‌فرمایند:

امروز نوبت اسلام و مسلمین است که با همت خود، تمدن نوین اسلامی را شالوده‌ریزی

کنند؛ همچنان که اروپایی‌ها آن روز از دانش مسلمین استفاده کردند، از تجربه مسلمین استفاده کردند، از فلسفه مسلمین استفاده کردند، ما [هم] امروز از دانش جهان استفاده می‌کنیم، از ابزارهای موجود جهانی استفاده می‌کنیم برای برپا کردن تمدن اسلامی، منتها با روح اسلامی و با روح معنویت (خامنه‌ای، ۱۳۹۴).

بر این اساس، راهبرد اصلی، راهبردهای حکمرانی مبنا است. بدین ترتیب نسخه اصلی، مسئله‌مندی چالش‌ها در چارچوب مسئله‌مندی حکمرانی مبنا است. جهاد تبیین، آگاه‌سازی مردم، کرسی‌های آزاداندیشی، ترویج علوم انسانی اسلامی، تعمیق باورهای دینی مردم و تربیت نسل دانشگاهی و مدیریتی انقلابی مهم‌ترین راهبردهای مؤثر است. بر این مبنا، سیاست‌گذاران، چالش‌ها و مسائل به‌ویژه چالش‌ها و مسائل کلان را نه به‌عنوان یک تک‌مسئله و چالشی جزیره‌ای، بلکه از منظری حکمرانانه، و مبتنی بر نگاه حکمرانی مبنا صورت‌بندی می‌کنند. لذا در این رویکرد، حکمرانان، با تعدادی مسائل مجزا از یکدیگر مواجه نیستند؛ بلکه با نظامی از مسائل مواجهند که حل آنها، مستلزم راهبردهای حکمرانی مبنا است. مسائل حکمرانی اغلب بغرنج شده، خود به حکمرانی جدیدی نیاز دارند. سنگ‌بنای مواجهه با مسائل بغرنج به‌کارگیری رویکردهایی از جنس حکمرانی و انعطاف‌پذیری در ساختارها، فرایندها و چارچوب‌های موجود برای حل مسائل اداره عمومی است. به‌کارگیری ظرفیت جنبش‌های اجتماعی، شبکه‌های غیررسمی و مجازی و مشارکت مردم در حل این دست مسائل مهم‌ترین بخش‌های رویکرد حکمرانی مسائل است (مصلح و سلیمی، ۱۴۰۰).

علاوه بر شرایط علی که پیش‌تر برشمرده شد، کژکارکردهای حکمرانی را نیز می‌توان، نه به‌عنوان عوامل علی، لیکن به‌عنوان زمینه‌ساز بروز این دست مسائل در گستره ملی دانست. رهاشدگی حکمرانی فضای مجازی به‌ویژه ضعف فضای رسانه، چالش‌های اقتصادی دولت و ضعف گفتمان در حوزه زنان و جوانان از مهم‌ترین زمینه‌های بروز چالش‌ها و مسائلی از این دست است. رهبر معظم انقلاب نیز درباره رهاشدگی حکمرانی فضای مجازی می‌فرماید:

متأسفانه در فضای مجازی کشور ما هم که آن رعایت‌های لازم با وجود این همه تأکیدی که من کردم، صورت نمی‌گیرد و در یک جهاتی واقعاً ول است. ما افتخار می‌کنیم به اینکه ما فضای مجازی را ول کرده‌ایم! این افتخار ندارد. این به هیچ وجه افتخار ندارد. فضای مجازی را بایستی مدیریت کرد (خامنه‌ای، ۱۴۰۰ ب).

علاوه بر رهاشدگی حکمرانی فضای مجازی، مسئله گفتمان زن در انقلاب اسلامی نیز موضوعی است که نیاز به تبیین جدی دارد. انقلاب اسلامی مدعی است در موضوع زن بیشترین قرابت با مختصات زن ایرانی مسلمان را دارد و وقوع انقلاب به خلق هویتی نوین از این زن در دوران انقلاب و بعد از آن در

دوران دفاع مقدس منجر شد (خادمی و تقی‌زاده، ۱۳۹۸). رهبر معظم انقلاب درباره بهانه کردن موضوع زن و زمینه‌سازی این مسئله در اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ می‌فرماید:

در اغتشاشات پاییز [سال ۱۴۰۱]، اینها مسئله زن را بهانه کردند، هیاهو راه انداختند. پشت قضیه هم دستگاه‌های جاسوسی دشمن‌ها بودند، [یعنی] دولت‌های غربی، آن کشورهایی که خودشان در مسئله زن به شدت متهم‌اند. اخیراً اعلام کردند در فلان کشور اروپایی پلیس گفته که زن‌ها، شب‌ها تنها به خیابان نروند، با مرد بروند! یعنی برای زن امنیت وجود ندارد. آن وقت در قضیه زن، اینها به جمهوری اسلامی که برترین شأن را برای زن قائل است ایراد می‌گیرند و خط و نشان می‌کشند و حرف می‌زنند! (خامنه‌ای، ۱۴۰۲ الف).

شرایط مداخله‌گر نیز در دو بُعد: ۱. شیوع سبک زندگی غربی شامل غرب‌گرایی، ضعف هویتی، زیست مجازی، حس بی‌آیندگی و الگوگیری از سلبریتی‌ها؛ ۲. ضعف رویکرد الهی در نظام تعلیم و تربیت شامل غفلت از آموزش و پرورش، رهاشدگی دانشگاه‌ها، علوم انسانی غربی و چالش تربیت در خانواده، بر شدت این اغتشاشات دامن زد. توحیدلو (۱۴۰۱) نیز در فراترکیب تحلیل‌های موجود درباره اغتشاشات ۱۴۰۱، تحلیل‌های از منظر فرهنگ و سبک زندگی را نیز بخشی از فضای تحلیلی این اغتشاشات برمی‌شمرد. با این احوال و به رغم آسیب‌های ناشی از این اغتشاشات، استحکام ساخت درونی نظام مهم‌ترین پیامد این مواجهه تمدنی بوده است. ساخت درونی قدرت ملی، ایستادگی مردم، همراهی مردم با انقلاب اسلامی، تبلور عقلانیت و قاطعیت مردم در ایستادگی و عیان شدن جریان نفاق و فتنه، مصادیقی از این پیامد کلیدی برای تمدن انقلاب اسلامی بوده است. رهبر معظم انقلاب در این باره می‌فرماید:

هدف، ضعیف کردن جمهوری اسلامی بود. اما آنچه در صحنه اتفاق افتاد، درست به‌عکس آن چیزی بود که آنها خواسته بودند. جمهوری اسلامی نشان داد که قوی است، ضعف نیست. بر یک چنین اغتشاشاتی، بر یک چنین توطئه جهانی‌ای فائق آیند و به دنیا نشان داد که قوی است. بیست‌ودوم بهمن سال ۱۴۰۱ از همه بیست‌ودوم بهمن‌های این چند سال قبل پرشورتر و پرجمعیت‌تر بود. این نشان‌دهنده استحکام درونی ملت ایران است (خامنه‌ای، ۱۴۰۲ الف).

به بیان دیگر کنترل این اغتشاشات حاصل مقاومت مردم و کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران است که در طول سالیان مختلف و به رغم برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات شرورانه دشمنان، مسیر اعتلا و پیشرفت انقلاب اسلامی تداوم داشته است (کاظمی، ۱۴۰۲). حضور و ایستادگی مردم، در واقع همان کلیدواژه دقیقی است که رهبر معظم انقلاب از آن به محاسبه غلط دشمن یاد کردند.

منابع و مآخذ

۱. توحیدلو، سمیه (۱۴۰۱). فراتر کیب تحلیل‌های موجود درباره اعتراض‌های ۱۴۰۱ ایران. *جامعه‌شناسی ایران*. ۲۳ (۳). ۱۷۹ - ۱۴۵.
۲. جمشیدیان، هادی؛ حسن درزیان ستمی و رضا صفائی (۱۴۰۱). اغتشاشات شهریور، مهر و آبان ۱۴۰۱ از منظر نظریه عصر دوم رسانه‌ها. *امنیت پژوهی*. ۷۹ (۲). ۱۱۰ - ۸۳.
۳. حریری، نجلا (۱۳۸۵). *اصول و روش‌های پژوهش کیفی*. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
۴. خادمی، عاطفه؛ فاطمه تقی‌زاده (۱۳۹۸). مدل مفهومی موضوع زن در گفتمان انقلاب اسلامی (مطالعه موردی: منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای). *زن در توسعه و سیاست*. ۱۷ (۲). ۲۷۷ - ۲۵۷.
۵. خمینی، سید روح‌الله (۱۳۷۹). *ولایت فقیه*. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۶. خنیفر، حسین و ناهید مسلمی (۱۳۹۷). *اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی: رویکردی نو و کاربردی*. تهران: انتشارات نگاه دانش.
۷. راجی، سید محمدحسین و سید محمدرضا خاتمی (۱۳۹۸). *گام تمدن‌ساز*. قم: دفتر نشر معارف.
۸. سید قریشی، مجید (۱۳۸۷). *دولت اسلامی*. قم: دفتر نشر معارف.
۹. شیرازی، علی (۱۳۹۹). تبیین مبانی هستی‌شناسانه دیپلماسی در اسلام و بازخوانی اصول برآمده از آن. *مطالعات انقلاب اسلامی*. ۱۷ (۴). ۱۰۲ - ۸۳.
۱۰. صفایی، سید حسین؛ سید مصطفی محقق داماد و محمد درویش‌زاده (۱۴۰۱). مسئله‌یابی حقوقی در ناآرامی‌های ۱۴۰۱ ایران. *دانشنامه‌های حقوقی*. ۵ (۳). ۶۵ - ۷.
۱۱. عرفان‌منش، ایمان (۱۴۰۲). تحلیل راهبردی PESTEL از زمینه‌های فرهنگی و ارتباطاتی فتنه پاییز ۱۴۰۱ با تأکید بر شکاف در جامعه‌پذیری. *راهبرد اجتماعی*. ۱۲ (۱). ۳۳۶ - ۳۰۴.
۱۲. عیوضی، یاور؛ سید مرتضی میرتبار؛ علیرضا ادریسی و مرتضی گلشنی گهرآز (۱۴۰۳). بررسی نگرش دانشجویان به اعتراضات و ناآرامی‌های ۱۴۰۱. *پژوهش‌های جامعه‌شناختی*. ۱۸ (۲). ۱۰۵ - ۸۳.
۱۳. کرسول، جان (۱۳۹۴). *پویش کیفی و طرح پژوهش: انتخاب از میان پنج رویکرد (روایت‌پژوهی، پدیدارشناسی، نظریه داده‌بنیاد، قوم‌نگاری، مطالعه موردی)*. ترجمه حسن دانایی‌فرد. تهران: صفار.
۱۴. کلانتری، اسماعیل (۱۴۰۳). شناسایی گفتمان‌های ناظر بر اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱ در جمهوری اسلامی ایران از منظر اندیشمندان انقلاب اسلامی. *جامعه‌شناسی سیاسی انقلاب اسلامی*. ۵ (۱). ۸۱ - ۵۱.
۱۵. گنجی، بهرخ؛ علیرضا پورجعفری و آرزو یارکه سلخوری (۱۴۰۱). تحلیل گفتمان اخبار ایران

- اینترنشنال درباره اغتشاشات پاییز سال ۱۴۰۱. *علوم خبری*. ۴۴ (۲). ۸۲-۹۴.
۱۶. لک‌زایی، نجف (۱۳۸۷). *روش‌شناسی دانش سیاسی در تمدن اسلامی*. به کوشش داوود فی‌رحی. قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۱۷. متولی امامی، سید محمدحسین (۱۳۹۸). تصرف؛ الگوی مواجهه اصیل جمهوری اسلامی با تمدن غربی. *اسلام و مطالعات اجتماعی*. ۶ (۴): ۷۸-۵۷.
۱۸. مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبری وزارت ورزش و جوانان (۱۳۹۱). *دوباره به آسمان نگاه کن: از ظهور اسلام تا تمدن اسلامی*. قم: دفتر نشر معارف.
۱۹. مصلح، عرفان و غلامرضا سلیمی (۱۴۰۰). مسائل حکمرانی و حکمرانی مسائل. *حکمرانی متعالی*. ۷ (۲). ۳۲-۱۰.
۲۰. مفخمی شهرستانی، حسن و علی احتشامی (۱۴۰۱). تحلیل امنیتی - اجتماعی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱. *انتظام اجتماعی*. ۱۴ (۴). ۲۸-۱.
۲۱. میرباقری، سید مهدی (۱۳۹۵). *رویکردهای مختلف در مواجهه با تمدن غرب و نظریه استحاله تمدن غرب در تمدن اسلامی*. قم: مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل‌البیت (ع).
۲۲. نجفی، سید حسین؛ علیرضا زرین‌کلاه و محمدعلی هرمزی‌زاده (۱۴۰۲). بازنمایی ناآرامی‌های شهریور و مهر ۱۴۰۱ ایران در شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان (مطالعه موردی: شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی فارسی). *سیاست اسلامی*. ۱۱ (۴). ۲۶۴-۲۳۷.
۲۳. نرمانی، حسن؛ غفار زارعی و امین روان‌بد (۱۴۰۰). نقد تمدن نوین غرب از منظر گفتمان انقلاب اسلامی با تأکید بر آرای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مد ظله‌العالی. *مطالعات دفاع مقدس*. ۷ (۱). ۲۸-۹.
۲۴. نوروزی فیروز، رسول (۱۳۹۱). نقش انقلاب اسلامی و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در ایجاد تمدن اسلامی - ایرانی. *علوم سیاسی*. ۱۵ (۴). ۸۱-۵۵.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی